

SAEIMAS DARBS PĒC LISABONAS LĪGUMA STĀŠANĀS SPĒKĀ

Līdz ar Lisabonas līguma stāšanos spēkā būtiski mainījies nacionālo parlamentu loma Eiropas Savienības (ES) lēmumu pieņemšanas procesā. Saeima var sniegt atzinumus par ES tiesību aktu projektiem, izvērtējot, vai ES likumdošanas iniciatīvas atbilst subsidiaritātes principam.

Lisabonas līgums¹ vienkāršo un uzlabo lēmumu pieņemšanas procedūru ES, kā arī precīzāk nosaka un nodala ES un dalībvalstu kompetences. Tāpat līgums maina ES institucionālo uzbūvi un piešķir ES juridiskās personas statusu. Šis līgums pirmoreiz nosaka kārtību, kādā dalībvalsts var izstāties no ES.

KĀ PAPLAŠINĀS NACIONĀLO PARLAMENTU IESAISTE ES LIKUMDOŠANAS PROCESĀ?

Lisabonas līgums nacionālajiem parlamentiem paredz plašākas iespējas iesaistīties ES tiesību aktu izstrādē. Dalībvalstu parlamenti nodrošina, lai jaunās ES likumdošanas iniciatīvas atbilstu subsidiaritātes un proporcionalitātes principiem.²

Tas nozīmē, ka nacionālajiem parlamentiem ir iespēja jau ES tiesību aktu izstrādes sākumā vērtēt, vai attiecīgā ES tiesību akta mērķi nebūtu labāk sasniedzami zemākā – dalībvalstu likumdošanas līmenī un vai vispār ar jauno ES likumdošanas aktu mērķi tiks sasniegti.

Lai nodrošinātu parlamentu iesaistīšanos ES likumprojektu izvērtēšanā, visu 28 dalībvalstu parlamenti jauno ES tiesību aktu projektus saņem vienlaikus ar citām ES institūcijām. Pēc tiesību akta projekta izvērtēšanas parlamenti var sniegt atzinumu, ko nosūta Eiropas Komisijai, ES Padomei un Eiropas Parlamentam.

Pēc nacionālo parlamentu atzinumu saņemšanas Eiropas Komisija lemj, vai saglabāt, grozīt vai atsaukt savus priekšlikumus. Eiropas Komisijas, kā arī valstu parlamentu sniegtos atzinumus iesniedz ES likumdevējam – ES Padomei un Eiropas Parlamentam. Līdz pirmā lasījuma pabeigšanai ES likumdevējs, ņemot vērā saņemtos atzinumus, izvērtē priekšlikuma atbilstību subsidiaritātes principam.

¹ Lisabonas līgums (Līgums par Eiropas Savienību un Līgums par Eiropas Savienības darbību) tika parakstīts 2007. gada 13. decembrī. Saeima līgumu ratificēja 2008. gada 8. maijā, un tas stājās spēkā 2009. gada 1. decembrī.

² Subsidiaritātes princips paredz, ka lēmumu pieņemšanai jānotiek pēc iespējas zemākā pārvaldes līmenī – tuvāk iedzīvotājiem. ES tiesību kontekstā šis princips nosaka atbildības jomu sadalīšanu starp ES un tās dalībvalstīm. Proporcionalitātes princips nosaka, ka jebkurai ES darbībai nevajadzētu sniegties tālāk kā nepieciešams, lai sasniegtu noteikto mērķi.

Ja atzinumi par neatbilstību subsidiaritātes principam saņemti vismaz no vienas trešdaļas parlamentu (deviņu dalībvalstu parlamentiem), likumdošanas iniciatīva jāpārskata. Savukārt tiesību akts drošības un tiesiskuma jautājumos jāpārskata, ja iebilst vismaz septiņi nacionālie parlamenti.

Ja likumdevējs ar 55 procentu ES Padomes locekļu balsu vairākumu vai Eiropas Parlamenta locekļu balsu vairākumu nolemj, ka priekšlikums neatbilst subsidiaritātes principam, priekšlikuma izskatīšanu pārtrauc.

KĀ LISABONAS LĪGUMS IETEKMĒ SAEIMAS DARBU?

Saeimas kārtības rullis nosaka, ka Saeima savu līdzdalību ES jautājumos realizē ar Eiropas lietu komisijas starpniecību, ja Saeima nav lēmusi citādi. Lisabonas līgumā paredzētais ES tiesību aktu vērtēšanas process sniedz arī citām Saeimas komisijām iespēju plašāk iesaistīties lēmumu pieņemšanā par ES jautājumiem.

Lisabonas līgums paredz arī aktīvāku nacionālo parlamentu iesaisti kopējās ārpolitikas un drošības politikas, kā arī kopējās drošības un aizsardzības politikas, vairāku ES iestāžu (Eiropols, Eurojusts, Revīzijas palāta) un ES politiķu darba uzraudzīšanā. Pēc šo iestāžu gada pārskata publicēšanas Latvijas ieceltie pārstāvji tos prezentē Saeimas Eiropas lietu komisijā un atbildīgajās nozaru komisijās. Savukārt, lai uzraudzītu kopējo ārpolitiku un drošības politiku, kā arī kopējo drošības un aizsardzības politiku, reizi pusgadā tiek organizēta īpaša konference.

Saeimas atzinumu par ES likumdošanas iniciatīvu atbilstību subsidiaritātes un proporcionalitātes principiem sagatavo Eiropas lietu komisija. Pēc likumdošanas iniciatīvas saņemšanas komisija to var nosūtīt attiecīgajai Saeimas komisijai un ministrijai ar lūgumu sniegt viedokli. **Astoņu nedēļu laikā pēc ES tiesību akta projekta saņemšanas Eiropas lietu komisija Saeimas vārdā Eiropas Komisijai, ES Padomei un Eiropas Parlamentam sniedz atzinumu par to, vai iniciatīva atbilst minētajiem principiem.**